

۴-۲ ضرب ماتریس ها و دستگاه‌های خطی

روش دیگر ضرب ماتریس‌ها با توجه به دستگاه معادلات خطی به وجود آمده است. اگر A یک ماتریس ۲×۳ باشد و X بردار ستونی ۳×۱ باشد:

$$A = \begin{bmatrix} a_{۱,۱} & a_{۱,۲} & a_{۱,۳} \\ a_{۲,۱} & a_{۲,۲} & a_{۲,۳} \end{bmatrix}$$

$$X = \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix}$$

در نتیجه عبارت AX یک ماتریس ۲×۱ یا یک بردار ستونی است که مولفه‌های آن به صورت زیر می‌باشند:

$$\begin{bmatrix} a_{۱,۱}x_1 + a_{۱,۲}x_2 + a_{۱,۳}x_3 \\ a_{۲,۱}x_1 + a_{۲,۲}x_2 + a_{۲,۳}x_3 \end{bmatrix}$$

با این تعریف با ضرب یک ماتریس در یک بردار، می‌توان یک دستگاه خطی دو معادله با سه مجهول را نوشت:

$$\begin{aligned} a_{۱,۱}x_1 + a_{۱,۲}x_2 + a_{۱,۳}x_3 &= b_1 \\ a_{۲,۱}x_1 + a_{۲,۲}x_2 + a_{۲,۳}x_3 &= b_2 \end{aligned}$$

بنابراین به سادگی می‌توان نوشت:

$$Ax = b$$

که در اینجا b یک بردار ستونی ۲×۱ به صورت زیر است:

$$\begin{bmatrix} b_1 \\ b_2 \end{bmatrix}$$

اگر $A = [a_{ij}]$ یک ماتریس $m \times n$ و $X = [x_1, x_2, \dots, x_n]$ نیز یک ماتریس $n \times ۱$ و یا به عبارتی برداری ستونی باشد، AX به صورت یک ماتریس $m \times ۱$ یا به عبارتی برداری ستونی با i عضو تعریف می‌شود:

$$\sum_{j=1}^n a_{i,j}x_j$$

بنابراین دستگاه m معادله خطی با n مجهول x_j :

$$\sum_{j=1}^n a_{i,j}x_j = b_i, \quad i = 1, \dots, m$$

می‌تواند به صورت زیر نوشته شود:

$$Ax = b$$

اگر A یک ماتریس $m \times n$ و B یک ماتریس $n \times p$ باشد و ستونهای ماتریس B به صورت $B_j = [b_{ij}]$ ، $j=1, \dots, p$ باشد می توان نوشت:

$$AB = C$$

به طوری که C یک ماتریس $m \times p$ است که ستونهایش بردارهای ستونی $m \times 1$ بوده و به صورت $C_j = AB_j$ ، $j=1, \dots, p$ میباشد. بنابراین می توان نوشت:

$$C_{i,j} = \sum_{k=1}^n a_{i,k} b_{k,j}$$

ضرب ماتریسی AB تنها برای A که ماتریس $m \times n$ است و B که ماتریس $n \times p$ است، تعریف شده است. تعداد ستونهای ماتریس A باید با تعداد سطرهای ماتریس B برابر باشد.

در متلب سایت سیم پاور می توان ماتریسها را با قرار دادن علامت * بین دو ماتریس ضرب کرد. باید توجه داشت که این نوع ضرب ماتریسها با علامت * بدون قرار دادن نقطه قبل از آن صورت می گیرد. همانطور که قبلا ذکر گردید، از علامت .... برای ضرب آرایه های استفاده می شود. فرض کنید ماتریسهای A و B به صورت زیر موجود است:

```
>> A=[1 2; 3 3; 4 5];
>> B=[-1 3; 0 1];
>> C=A*B
C =
     9     5
    12    12
    21    17
```

در صورتیکه A یک ماتریس مربعی $n \times n$ باشد، A می تواند هر چند بار که مدنظر باشد در خودش ضرب شود. برای .... k بار ضرب ماتریس A در خودش، از A^k استفاده می شود. همچنین همانگونه که در سایت سیم پاور توضیح دادم در متلب سایت سیم پاور برای به توان رساندن ماتریس A از فرمان A^k استفاده می شود. باید توجه داشت که در این فرمان از نقطه استفاده نمی شود. فرمان A .... یک عملیات آرایه ای است که هر یک از عضوهای ماتریس A را به توان k می رساند.

در صورتیکه ماتریس A ابعاد $n \times n$ و بردارستونی b ، n عضو داشته باشد، معادله خطی $Ax=b$ به روش‌های مختلفی قابل حل می‌باشد. ساده‌ترین راه حل این معادله خطی استفاده از فرمان $A \setminus b$ می‌باشد:

```
>> A=[1 2 3; 4 5 6; 7 8 9];  
>> b=[1 0 1]';  
>> x=A\b  
x =  
-0.0000  
-2.0000  
1.6667
```

از فرمان $A \setminus b$ برای حل معادله خطی از روش حذف گوسی به همراه partial pivoting استفاده می‌کند.